

Powiatowy Program Działania na Rzecz
Osób Niepełnosprawnych na lata
2015 – 2018

Spis treści

Rozdział 1. Diagnoza Sektorowa

1.1. Niepełnosprawni rys demograficzny.....	3
1.2. Zadania samorządu.....	5
1.3. Ewaluacja Powiatowych Programów Działania na Rzecz Osób Niepełnosprawnych	6

Rozdział 2. Cel strategiczny – zapewnienie warunków możliwie pełnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w Gminie Miejskiej Kraków

2.1. Priorytet I: Kształtowanie świadomości społecznej związanej z problematyką osób niepełnosprawnych	8
2.2. Priorytet II: Przeciwdziałanie marginalizacji zawodowej osób niepełnosprawnych	12
2.3. Priorytet III: Dostosowanie przestrzeni miejskiej do potrzeb osób niepełnosprawnych.....	15
2.4. Priorytet IV: Rehabilitacja społeczna i zdrowotna osób niepełnosprawnych	19
2.5. Priorytet V: Integracja społeczna osób niepełnosprawnych.....	22
2.6. Priorytet VI: Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych	25
2.7. Priorytet VII: Wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb	29

Rozdział 3. Zasady wdrażania i monitorowania Programu .

3.1. Wdrażania Programu	32
3.2. Monitorowanie Programu	32
3.3. Rejestr Ryzyka	33

Rozdział 1. Diagnoza sektorowa

1.1. Niepełnosprawni - rys demograficzny.

W definiowaniu niepełnosprawności wyróżnia się model medyczny i społeczny. Model medyczny uznaje niepełnosprawność za bezpośrednią konsekwencję choroby czy uszkodzenia, natomiast zgodnie z modelem społecznym niepełnosprawność powstaje wskutek ograniczeń, których doświadczają osoby nią dotknięte w różnych obszarach życia. Ratyfikowana przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Ustawą z dnia 15 czerwca 2012 roku Konwencja Praw Osób Niepełnosprawnych z dnia 13 czerwca 2006 r. jest pierwszym międzynarodowym aktem prawnym, który odnosi się kompleksowo do osób niepełnosprawnych. Ma ona przyczynić się do poprawy ich sytuacji, poprzez umożliwienie im rzeczywistego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności, na równi z innymi osobami.

W polskim prawie nie przyjęto do tej pory jednej powszechnie obowiązującej definicji niepełnosprawności. Istnieją także dwa odrębne systemy orzecznictwa: o niepełnosprawności i o niezdolności do pracy.

Orzecznictwo o niepełnosprawności regulują przepisy ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z 27 sierpnia 1997 roku (tj. z dnia 11 maja 2011 r. Dz. U. nr 127 poz. 721 z późn. zm.). Według art. 2 w/w ustawy „niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy”. Inaczej definiuje niepełnosprawność, przyjęta przez Sejm uchwałą z dnia 1 sierpnia 1997 roku, Karta Praw Osób Niepełnosprawnych „niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi”. Opierając się na danych z ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku osoby niepełnosprawne w województwie małopolskim stanowią 11,8 % ogółu mieszkańców. Należy jednak zaznaczyć, że w związku z dobrowolnym charakterem pytań dotyczących

niepełnosprawności, można przypuszczać, że w zbiorowości osób sprawnych znajdują się osoby niepełnosprawne, które mogą posiadać udokumentowane orzeczenie, jednak nie chciały udzielić odpowiedzi na pytania formularza w części dotyczącej niepełnosprawności. Szacuje się, że ok. 1,5 miliona respondentów odmówiło udzielenia odpowiedzi na w/w pytanie.

W świetle powyższych wyjaśnień należy przyjąć, że ogólne liczby osób niepełnosprawnych uzyskane w wyniku spisu w 2011 roku są niedoszacowane. W konsekwencji zaniżony jest także odsetek osób niepełnosprawnych w relacji do ogólnej liczby ludności.

Z uwagi na powyższe fakty, ostatnie pełne dane pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego z roku 2002.

Istotne zmiany można zauważyć analizując poszczególne kategorie osób niepełnosprawnych. Liczba z orzeczoną niepełnosprawnością w 2011 r. wyniosła 3 131,5 tys. zmniejszyła się w stosunku do 2002 r. o blisko 30%. Tak znaczne zmniejszenie się udziału osób posiadających potwierdzenie prawne niepełnosprawności świadczyć może o zaostrzeniu kryteriów przez organy uprawnione do przyznawania świadczeń rentowych i pozarentowych dla osób starających się o nie, jak również o rezygnacji ze starania się o uprawnienia po ukończeniu aktywności zawodowej. Z kolei należy zwrócić uwagę na fakt, że zwiększyła się istotnie (o ponad 55,5%) – w stosunku do wyników spisu z 2002 – liczba osób niepełnosprawnych wyłącznie biologicznie, tj. takich, które nie posiadają orzeczenia prawnego, natomiast odczuwają ograniczenia sprawności (1 565,6 tys.).

W 2011 r. niepełnosprawni w województwie małopolskim stanowili 11,8% z ogółu Małopolan, z czego 55,1% stanowiły niepełnosprawne kobiety.¹

Według danych pochodzących z Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 roku populacja osób niepełnosprawnych w Krakowie liczyła 107 460 osób, tj. 14% ogólnej liczby mieszkańców Krakowa. Na 100 mieszkańców Krakowa przypadało więc 14 mieszkańców niepełnosprawnych. W porównaniu z wynikami z Narodowego Spisu Powszechnego z roku 2002, liczba osób niepełnosprawnych w Krakowie zmalała. W 2002 roku populacja osób niepełnosprawnych stanowiła około 19% ogólnej liczby mieszkańców Krakowa.

---

¹ Raport z wyników w województwie małopolskim NSP Ludności i Mieszkań 2011, Kraków 2012

1.2. Zadania samorządu

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym określiła zakres działania i zadania powiatu. Jednym z głównych działań powiatu jest wspieranie osób niepełnosprawnych. Powiat dysponuje instrumentami do realizacji tych działań w postaci edukacji publicznej, promocji i ochrony zdrowia, pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, transportu, przeciwdziałania bezrobociu, współpracy z organizacjami pozarządowymi, kultury fizycznej i turystyki, nadzoru budowlanego i w zakresie tworzenia przyjaznego człowiekowi środowiska.

Wśród zadań publicznych wyróżnia się zadania własne i zlecone. Jako zadania własne jednostka samorządu terytorialnego wykonuje zadania publiczne służące zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej. Ustawy mogą nakładać na gminę obowiązek wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej.

Od dnia 1 stycznia 2002 roku władze samorządu powiatowego są obowiązane do przygotowania i wprowadzenia w życie powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Powiatowy Program Działania na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2015 -2018 jest kontynuacją oraz rozwinięciem programu przyjętego Uchwałą Rady Miasta Krakowa w 2011 r. Obecnie powstający dokument ma stworzyć system efektywnie wspierający osoby niepełnosprawne i ich rodziny, wyznaczyć również nowe zadania, których realizacja docelowo przyczyni się do poprawy możliwości funkcjonowania osób niepełnosprawnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków.

Powiatowy Program Działania na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2015-2018 wpisuje się w „Strategię Rozwoju Krakowa”: – cel strategiczny: Kraków miastem przyjaznym rodzinie, atrakcyjnym miejscem zamieszkania i pobytu, cel operacyjny: Tworzenie warunków udziału w rozwoju społeczności osobom i grupom zagrożonym wykluczeniem, dziedzina zarządzania: Pomoc i integracja społeczna.

1.3. Ewaluacja Powiatowych Programów Działania na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w latach 2004 - 2013.

Przeprowadzona analiza kolejnych programów pozwala na postawienie tezy, że kierunek polityki społecznej w obszarze osób niepełnosprawnych realizowany przez Gminę Miejską Kraków ewaluował w sposób progresywny. Pierwszy Program opracowany na lata 2004 -2006 określił cel strategiczny działań: „Zapewnienie warunków możliwie pełnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej Gminy Miejskiej Kraków”, który w każdym kolejnym programie był realizowany, jednak w każdym z nich poprzez określenie różnych priorytetów.

Lata 2004 – 2006 to przede wszystkim sporządzenie diagnozy w zakresie niepełnosprawności w odniesieniu do społeczności lokalnej Gminy Miejskiej Kraków, co pozwoliło na określenie potrzeb środowiska oraz stworzenie listy zadań, które muszą być realizowane w kolejnych latach.

W następnym programie na lata 2007 – 2010 cel strategiczny był realizowany poprzez sześć priorytetów: kształtowanie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych, przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych, integracja społeczna osób niepełnosprawnych, współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze problematyki osób niepełnosprawnych, wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb. Okres ten charakteryzował się ogromną dynamiką działań wspartych finansowo przez środki unijne. Działania te były prowadzone dwutorowo: na poziomie dzielnic oraz na poziomie aglomeracji. Pozwalało to na szybsze reagowanie na narastające problemy środowiska osób niepełnosprawnych i efektywniejsze wykorzystywanie środków finansowych. Opracowano standardy działań w zakresie podnoszenia świadomości osób niepełnosprawnych, ale i o osobach niepełnosprawnych. Środowisko osób niepełnosprawnych chciało mieć wpływ na tworzącą się politykę społeczną i stać na straży przestrzegania praw tych osób. Przy Prezydencie Miasta Krakowa została powołana Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, w skład której weszły osoby niepełnosprawne, reprezentujące różne organizacje pozarządowe działające w środowisku. Niewątpliwym sukcesem było również stworzenie nowego programu - Programu dostosowania komunikacji miejskiej do potrzeb osób niepełnosprawnych, który określił kierunki działań w zakresie dostosowania infrastruktury drogowej i komunikacyjnej,

wdrażania i wyposażania w elektroniczny system informacji pasażerskiej, dostosowania taboru komunikacji miejskiej do obsługi osób z niepełnosprawnością.

Oddana w 2010 roku „Droga Królewska dla niepełnosprawnego turysty” z 12 makietami dla osób niewidomych i słabowidzących, była projektem innowacyjnym na skalę światową i stała się początkiem budowy kompleksowego produktu turystycznego dla osób z niepełnosprawnością. Nowopowstały produkt turystyczny zapewnił dostęp do informacji na temat oferty turystycznej dla niepełnosprawnych – mapa Starego Miasta dla niewidomych i słabowidzących, przewodnik „Kraków na widelcu”, w którym zawarto informację o dostępności restauracji dla osób niepełnosprawnych. Zapewnił również konkretny sposób zwiedzania Krakowa poprzez opracowany opis merytoryczny trasy w 2 wersjach językowych w formie tekstu audio i GPS .

Poniżej tabela obrazująca środki jakie przeznaczyło miasto na działania w obszarze problematyki osób niepełnosprawnych w latach 2007 – 2013.

ROK	KWOTA (zł)
2007	277.270.608
2008	301.763.637
2009	297.901.314
2010	337.770.835
2011	383.913.849
2012	530.760.958
2013	513.635.003

Szeroki oraz komplementarny zakres działań realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych zaowocował przyznaniem Krakowowi II nagrody w konkursie ogłoszonym przez Komisję Europejską „Access City Award 2012” (Miasto Dostępne).

Rozdział 2. Cel strategiczny - zapewnienie warunków możliwie pełnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w Gminie Miejskiej Kraków.

2.1 Priorytet I: Kształtowanie świadomości społecznej związanej z problematyką osób niepełnosprawnych.

Zadania:

1. Prowadzenie działań informacyjnych podnoszących świadomość osób niepełnosprawnych.
  - Prowadzenie serwisu „Kraków bez barier” w Miejskiej Prezentacji Internetowej „Magiczny Kraków”.
  - Publikacja Krakowskiego Informatora dla osób niepełnosprawnych.
  - Publikacja na portalu www.sprawyspoleczne.krakow.pl w zakładce „Niepełnosprawność” informacji na temat udzielania różnego rodzaju świadczeń na rzecz osób z niepełnosprawnością.
  - Publikacja na portalu www.portaledukacyjny.krakow.pl w zakładce „Podnieść skrzydła” informacji na temat szkolnictwa specjalnego, integracyjnego i poradnictwa.
  - Publikacja przewodników turystycznych zawierających informację o dostępności obiektów turystycznych dla osób niepełnosprawnych.
2. Prowadzenie badań i analiz dotyczących środowiska osób niepełnosprawnych.
  - Analiza danych statystycznych prowadzona przez Powiatowy Zespół ds. orzekania o niepełnosprawności.
  - Aktualizacja na bieżąco bazy danych organizacji pozarządowych działających w środowisku osób niepełnosprawnych.
  - Opracowanie mapy lub bazy danych z lokalizacją miejsc o zwiększonym natężeniu ruchu osób niepełnosprawnych w Krakowie.
  - Opracowanie bazy danych dotyczących dostępności budynków użyteczności publicznej – obiektów sportowych, placówek edukacyjnych, kulturalnych i zdrowotnych.
3. Kształtowanie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych.
  - Prowadzenie kampanii społecznych i informacyjnych.
  - Organizacja konferencji i seminarium.

- Prowadzenie szkoleń z zakresu pomocy osobom niepełnosprawnym dla przewoźników i kierowców, a także pracowników Urzędu Miasta i miejskich jednostek organizacyjnych.

Świadomość niepełnosprawności to rzetelna wiedza na jej temat, walka ze stereotypami, informowanie o metodach wsparcia aktywnego, czyli opartego o podmiotowe traktowanie osób niepełnosprawnych w różnych obszarach życia społecznego. Jest to podejście wymagające zaangażowania ze strony społeczeństwa i samych osób niepełnosprawnych, ale przynoszące duże korzyści obu stronom. Świadomość niepełnosprawności to także promocja postaw otwartości i tolerancji w stosunku do osób niepełnosprawnych.

W tworzeniu warunków równej dostępności dla osób niepełnosprawnych ogromne znaczenie ma podniesienie poziomu świadomości społecznej w zakresie rozumienia potrzeb niepełnosprawnych. Aby zapewnić równość szans osobom niepełnosprawnym, należy propagować wiedzę w społeczeństwie na temat praw, potrzeb, możliwości i sytuacji osób niepełnosprawnych oraz konsekwencji jakie niosą za sobą różne rodzaje niepełnosprawności. Jednocześnie należy podejmować działania mające na celu zwiększenie poziomu świadomości samych osób niepełnosprawnych w zakresie obowiązków i przysługujących im praw. Podnoszenie poziomu świadomości jest niezbędnym elementem przygotowania lokalnych środowisk do systemowego wsparcia osób niepełnosprawnych i stworzenia warunków równoważnego uczestnictwa każdego mieszkańca Krakowa w życiu społecznym i zawodowym.

Przeprowadzenie analiz statystycznych pozwoli na usystematyzowanie działań w zakresie problematyki osób niepełnosprawnych. Stworzenie odpowiednich baz danych, map umożliwi osobom niepełnosprawnym poszerzenie informacji o dostępności środowiska, a służbom miejskim na efektywniejsze wykorzystanie środków finansowych i skierowanie działań Gminy Miejskiej Kraków w obszary tej pomocy najbardziej potrzebujące.

Zakładane rezultaty:

1. Zwiększenie dostępności informacji dla osób niepełnosprawnych poprzez publikację informatorów oraz prowadzenie serwisów dla osób niepełnosprawnych na Portalu Internetowych Urzędu Miasta Krakowa – „Magiczny Kraków”.

2. Stworzenie bazy danych na temat instytucji, usług i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.
3. Stałe pogłębianie wiedzy o strukturze populacji osób niepełnosprawnych w Gminie Miejskiej Kraków.

PRIORYTET I	ZADANIA	MIERNIKI/WSKAŹNIKI REZULTATU
<i>Kształtowanie świadomości społecznej związanej z problematyką osób niepełnosprawnych</i>	1. Prowadzenie działań informacyjnych podnoszących świadomość osób niepełnosprawnych.	Liczba osób korzystających z informacji
	2. Prowadzenie badań i analiz dotyczących środowiska osób niepełnosprawnych.	Procentowy udział osób niepełnosprawnych przebadanych statystycznie
	3. Kształtowanie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych.	Liczba działań zrealizowanych w GMK zwiększających świadomość na temat osób niepełnosprawnych

Realizatorzy: Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych, Wydział Spraw Społecznych, Wydział Edukacji, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Wydział Rozwoju Miasta, Wydział Sportu, Wydział Promocji i Turystyki, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Źródła finansowania: Budżet Gminy Miejskiej Kraków, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

2.2. Priorytet II: Przeciwdziałanie marginalizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Zadania:

1. Zatrudnianie i rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

- Pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe osób niepełnosprawnych.
- Zlecenie szkoleń zawodowych, przekwalifikowanie zawodowe osób niepełnosprawnych.
- Aktywna polityka pozyskiwania pracodawców służąca tworzeniu i utrzymywaniu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.
- Edukacja osób niepełnosprawnych w zakresie poruszania się po rynku pracy.
- Aktywizacja osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy w ramach subsydiowanych form.
- Wspieranie osoby niepełnosprawnej przez asystenta osoby niepełnosprawnej.

2. Promocja zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

- Informowanie pracodawców i osób niepełnosprawnych o specyfice lokalnego rynku pracy, regulujących go aktach prawnych i przewidywanych zmianach w tym zakresie.
- Pomoc finansowa dla osób niepełnosprawnych na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni.
- Refundacja dla pracodawców tworzących nowe stanowiska pracy i zatrudniających osoby niepełnosprawne.
- Zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu.

3. Poradnictwo zawodowe.

- Spotkania z młodzieżą ze szkół specjalnych oraz uczestnikami warsztatów terapii zajęciowej.

- Współpraca ze szkołami specjalnymi i ośrodkami szkolno – wychowawczymi.

Praca jest kluczem do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, wartością, która najpełniej sprzyja integracji. Praca powinna być podstawowym źródłem utrzymania dla większości obywateli. Zgodnie z zapisami Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, zakazuje się dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność w odniesieniu do wszystkich form zatrudnienia, w tym warunków rekrutacji, zatrudnienia, awansu zawodowego i warunków pracy.

Dla osób niepełnosprawnych praca stanowi istotny etap rehabilitacji. Ważnym elementem wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy są działania dążące do zmiany postawy wobec osób niepełnosprawnych, jak i samych osób niepełnosprawnych w postrzeganiu ich zdolności do pracy. Niepełnosprawni w wieku produkcyjnym na pierwszym miejscu wśród swoich problemów wskazują problemy finansowe, ale jednocześnie miejsce pracy postrzegają na dalszej pozycji². Z kolei u pracodawców często utrzymują się stereotypy o niepełnosprawnych pracownikach.

Wsparcie zatrudnienia realizowane jest przez jednostki samorządu terytorialnego, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i organizacje pozarządowe.

Zakładane rezultaty:

1. Zwiększenie dostępu do informacji na temat możliwości aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych,
2. Większa efektywność form rehabilitacji zawodowej przygotowującej do podjęcia pracy na otwartym rynku pracy,
3. Większy dostęp osób niepełnosprawnych do szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe, doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy oraz staży zawodowych,
4. Zwiększenie świadomości pracodawców w zakresie możliwości i form zatrudniania osób niepełnosprawnych,
5. Zwiększenie możliwości podejmowania pracy przez osoby niepełnosprawne na otwartym rynku pracy.

---

² Synteza porównawcza wyników z badań gminnych oraz z badań osób niepełnosprawnych w ramach projektu „Gmino jaka jesteś” dostępne na stronie www.pfron.org.pl

PRIORYTET II	ZADANIA	WSKAŹNIK/MIERNIK REZULTATU
<i>Przeciwdziałanie marginalizacji zawodowej osób niepełnosprawnych</i>	1. Zatrudnianie i rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych.	Procent osób niepełnosprawnych, korzystających z ofert GUP w stosunku do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w GUP
	2. Promocja zatrudnienia osób niepełnosprawnych.	
	3. Poradnictwo zawodowe	

Realizatorzy: Grodzki Urząd Pracy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Źródło finansowania: Budżet Gminy Miejskiej Kraków, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy EFS.

2.3. Priorytet III: Dostosowanie przestrzeni miejskiej do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Zadania:

1. Likwidacja barier funkcjonalnych w przestrzeni miejskiej.
  - Przystosowanie szlaków turystycznych do potrzeb osób niepełnosprawnych.
  - Likwidacja barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej.
  - Oznakowanie ogólnodostępnych miejsc postojowych.
2. Dostosowanie infrastruktury miejskiej do potrzeb osób niepełnosprawnych.
  - Opiniowanie projektów architektonicznych i przestrzennych pod kątem dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych.
  - Opracowanie standardów technicznych (wytycznych) dotyczących rozwiązań dla osób niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej.
  - Likwidacja barier architektonicznych w placówkach edukacyjnych.
  - Likwidacja barier architektonicznych w miejskich podmiotach leczniczych.
  - Likwidacja barier architektonicznych w miejskich obiektach sportowych.
  - Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej.
  - Przystosowanie infrastruktury sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu w zakresie zastosowania i ujednolicenia sygnalizacji dźwiękowej wg wytyczonych standardów.
  - Promocja budownictwa dostosowanego – Konkurs Architektoniczny „Kraków bez barier”.
3. Polityka transportowa Miasta – „Program dostosowania systemu komunikacji miejskiej do obsługi osób niepełnosprawnych”.

Powszechny dostęp do obiektów oraz przestrzeni publicznej gwarantuje równoprawne korzystanie przez osoby niepełnosprawne ze swoich praw obywatelskich. Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych jest procesem długotrwałym i wymagającym sporych nakładów finansowych. O ile w przypadku nowych inwestycji zastosowanie rozwiązań zapewniających dostęp osobom niepełnosprawnym, bardzo często nie powoduje

znaczącego podwyższenia kosztów, o tyle w sytuacji, gdy pracom dostosowawczym poddawany jest obiekt już istniejący, w niektórych przypadkach należy liczyć się ze znacznymi kosztami. Dlatego bardzo ważnym było stworzenie standardów współpracy ze środowiskiem osób niepełnosprawnych przy tworzeniu projektów budowlanych oraz planów zagospodarowania przestrzennego, tak by zapewnić dostępność już na etapie projektowym.

Kraków to miasto zabytkowe i ta przestrzeń jest szczególnie trudna do adaptacji. Tym niemniej należało stworzyć i wdrożyć standardy proceduralne, pomocne w likwidacji barier w zabytkowej infrastrukturze. Niestety są przestrzenie i obiekty, które z uwagi na swój historyczny charakter, są bardzo trudne do dostosowania, a koszty tych prac są bardzo wysokie.

Dostępność to nie tylko przestrzeń publiczna, obiekty użyteczności publicznej, ale również transport publiczny i związana z nim infrastruktura przystankowa. Od grudnia 2008 roku miasto prowadzi skonsolidowaną politykę transportową, zapisaną w Programie dostosowania komunikacji miejskiej do obsługi osób niepełnosprawnych.

Kraków jako jedno z niewielu miast ma transport dostosowany (niskopodłogowy) w 75%, z czego 100% autobusów niskopodłogowych i 50% wagonów tramwajowych. Kolejne przedsięwzięcia zaplanowane przez Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne SA na perspektywę finansowania z Funduszy Unii Europejskiej na lata 2014-2020 obejmuje zakup 36 nowoczesnych tramwajów oraz autobusów elektrycznych. Projekt znalazł się wśród projektów komplementarnych do Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Realizacja tego projektu pozwoli na wycofanie z ruchu kolejnych wysokopodłogowych tramwajów, co pozwoli zwiększyć do 90% dostosowanie floty tramwajowej.

Zakładane rezultaty:

1. Szeroka konsultacja wszystkich projektów architektonicznych zleczanych przez Gminę Miejską Kraków.

2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych.
3. Podniesienie świadomości inwestorów na temat dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych obiektów użyteczności publicznej.
4. Dostosowanie transportu i jego infrastruktury do obsługi osób niepełnosprawnych.

PRIORYTET III	ZADANIA	WSKAŹNIK/MIERNIK REZULTATU
<p><i>Dostosowanie przestrzeni miejskiej do potrzeb osób niepełnosprawnych</i></p>	<p>1. Likwidacja barier funkcjonalnych w przestrzeni miejskiej.</p>	<p>Procentowy udział inwestycji, w których zastosowano standardy związane z likwidacją barier architektonicznych</p>
	<p>2. Dostosowanie infrastruktury miejskiej do potrzeb osób niepełnosprawnych.</p>	
	<p>3. Polityka transportowa Miasta „Program dostosowania systemu komunikacji miejskiej do obsługi osób niepełnosprawnych”.</p>	

Realizatorzy: Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych, Wydział Spraw Społecznych, Wydział Edukacji, Wydział Promocji i Turystyki, Biuro ds. Ochrony Zdrowia, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zarząd Budynków Komunalnych, Zarząd Infrastruktury Komunalnej i Transportu, Zarząd Infrastruktury Sportowej, Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne.

Źródła finansowania: Budżet Gminy Miejskiej Kraków, środki PFRON i środki unijne.

2.4. Priorytet IV: Rehabilitacja społeczna i zdrowotna osób niepełnosprawnych.

Zadania:

1. Rozwijanie umiejętności społecznych i poprawa psychofizycznej sprawności osób niepełnosprawnych.
  - Dofinansowanie działalności warsztatów terapii zajęciowej.
  - Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych.
  - Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocowe.
  - Dofinansowanie do działalności mieszkań chronionych.
  - Likwidacja barier w komunikowaniu się.
  - Dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych.
  - Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego.
  - Zadania Dzielnic realizowane w obszarze problematyki osób niepełnosprawnych.
2. System opieki zdrowotnej.
  - Programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.
3. System świadczeń socjalnych.
  - Dofinansowanie transportu osób niepełnosprawnych.
  - Wydawanie Kart Parkingowych dla indywidualnych osób niepełnosprawnych i placówek.
  - Wydawanie legitymacji osobom niepełnosprawnym uprawniających do korzystania z ulg i uprawnień.
  - Świadczenia pielęgnacyjne.

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych jest złożonym, wieloetapowym i wielowymiarowym procesem, zmierzającym do maksymalnego usprawnienia jednostek dotkniętych niepełnosprawnością. Usprawnienie to odbywa się w drodze wielu profesjonalnych działań o charakterze leczniczym, psychologicznym, pedagogicznym, społecznym i zawodowym, przy istotnym współdziałaniu samych osób niepełnosprawnych. Ostatecznym celem rehabilitacji jest osiągnięcie najwyższego możliwego poziomu

samodzielności i niezależności osoby niepełnosprawnej, przejście z pozycji biorcy na pozycje dawcy – osoby produktywnej i tworzącej cenne społecznie wartości, a więc pełna integracja ze społeczeństwem, znajdująca wyraz w pełnym uczestnictwie w życiu społecznym.

Zakładane rezultaty:

1. Rozszerzenie i zwiększenie dostępności form pomocy społecznej kierowanych do osób niepełnosprawnych.
2. Poprawa jakości funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczeństwie.
3. Podniesienie efektywności i jakości realizowanych zadań w oparciu o obowiązujący system prawny.

PRIORYTET IV	ZADANIA	WSKAŹNIK/MIERNIK REZULTATU
<i>Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych</i>	1. Rozwijanie umiejętności społecznych i poprawa sprawności psychofizycznej osób niepełnosprawnych.	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z różnych form wsparcia
	2. System opieki zdrowotnej.	Liczba programów zdrowotnych i liczba osób niepełnosprawnych korzystających z programów.
	3. System świadczeń socjalnych.	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze świadczeń

Realizatorzy: Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych, Biuro ds. Ochrony Zdrowia, Wydział Spraw Społecznych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Źródło finansowania: Budżet Gminy Miejskiej Kraków, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Budżet Wojewody.

2.5. Priorytet V: Integracja społeczna osób niepełnosprawnych.

Zadania:

1. Realizacja przedsięwzięć integracyjnych.
  - Działania miejskich instytucji kultury w zakresie problematyki osób niepełnosprawnych.
  - Organizacja imprez integracyjnych, promocja osiągnięć osób niepełnosprawnych.
2. Przyznawanie osobom niepełnosprawnym mieszkań z mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków.
  - Realizacja wniosków osób niepełnosprawnych w sprawach pomocy mieszkaniowej.
3. Sport osób niepełnosprawnych.
  - Dofinansowanie imprez sportowo –rekreacyjnych o charakterze integracyjnym.
  - Organizacja „Cracovia Maraton” w zakresie startu osób niepełnosprawnych.
  - Stworzenie i udostępnienie bazy danych obiektów sportowych dostępnych dla osób niepełnosprawnych.
4. Edukacja specjalna i integracyjna.
  - Finansowanie szkół i placówek specjalistycznych oraz klas integracyjnych w szkołach ogólnodostępnych.
  - Transport uczniów niepełnosprawnych.
  - Tworzenie zespołów wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

Głównym celem integracji społecznej osób niepełnosprawnych jest tworzenie w ich naturalnym środowisku społecznym warunków dla ich rozwoju, nauki, pracy i spędzania czasu wolnego, czyli umożliwienie tym osobom prowadzenia normalnego życia, korzystania z możliwości edukacji, bogactwa dóbr kultury i powszechnie dostępnych form czynnego wypoczynku. Osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz do korzystania na zasadzie równości z praw i obowiązków ustanowionych dla ogółu obywateli – bez względu na rodzaj, przyczynę i stopień niepełnosprawności. Osoby niepełnosprawne mają prawo do uzyskania niezbędnych środków,

umożliwiających wyrównanie, zmniejszonych w skutek niepełnosprawności, szans w korzystaniu z przysługujących im praw.

Sport, należy uznać za jeden z najbardziej istotnych elementów procesu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, zwłaszcza w aspekcie integracji społecznej. Należy promować i rozszerzać aktywność sportową osób niepełnosprawnych. Osiągać to należy poprzez odpowiednie metody reklamy i promocji, szkolenie personelu, organizowanie ośrodków sportowych i promocję stowarzyszeń sportowych. Zgodnie z celami integracji, należy podjąć odpowiednie działania zmierzające do wspólnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych i sprawnych w zajęciach sportowych.

Edukacja odgrywa bardzo ważną rolę w integracji społecznej. Wiele dzieci jest wykluczonych z powszechnego szkolnictwa, głównie z powodu ograniczonej mobilności, niepełnosprawności sensorycznej, trudności w komunikowaniu się i uczeniu. Ważne jest włączenie dziecka z niepełnosprawnością w powszechny nurt edukacji. Dzieci niepełnosprawne uczące się w szkołach ze swoimi pełnosprawnymi rówieśnikami w większym stopniu rozwijają swoje społeczne i zawodowe umiejętności potrzebne w codziennym życiu.

Zakładane rezultaty:

1. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym udziału w przedsięwzięciach integracyjnych.
2. Pozyskiwanie mieszkań dla osób z niepełnosprawnością.
3. Zwiększenie bazy placówek opieki społecznej.
4. Zwiększenie dostępności edukacji dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.

PRIORYTET V	ZADANIA	WSKAŹNIKI/MIERNIKI REZULTATU
<i>Integracja społeczna osób niepełnosprawnych</i>	1. Realizacja przedsięwzięć integracyjnych.	Liczba przedsięwzięć skierowanych do środowiska osób niepełnosprawnych i ilość osób niepełnosprawnych korzystających z tej formy integracji.
	2. Przyznanie Osobom Niepełnosprawnym mieszkań z mieszkaniowego zasobu GMK.	Liczba przyznanych mieszkań.
	3. Sport osób niepełnosprawnych.	Liczba imprez, ilość osób niepełnosprawnych biorących udział
	4. Edukacja specjalna i integracyjna.	Liczba placówek edukacyjnych i dzieci niepełnosprawnych korzystających ze szkolnictwa specjalnego.

Realizatorzy: Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych, Wydział Spraw Społecznych, Wydział Mieszkalnictwa, Wydział Edukacji, Wydział Sportu, Zarząd Infrastruktury Sportowej, Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Źródła finansowania: Budżet Gminy Miejskiej Kraków, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

2.6. Priorytet VI: Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zadania:

1. Otwarte konkursy ofert.
  - Wspieranie i powierzanie zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych w zakresie przedsięwzięć integracyjnych.
  - Współfinansowanie projektów organizacji pozarządowych działających w środowisku osób niepełnosprawnych w zakresie sportu.
  - Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych zlecane fundacjom oraz organizacjom pozarządowym.
  - Wspieranie działań organizacji pozarządowych w zakresie powstawania i działalności Centrów Informacji dla osób niepełnosprawnych.
2. Wspieranie organizacji pozarządowych w działalności na rzecz osób niepełnosprawnych.
  - Udostępnianie organizacjom pozarządowym i innym podmiotom w drodze bezprzetargowej lokalu z zasobów gminnych.
  - Współpraca z punktami pośrednictwa pracy prowadzonymi przez organizacje pozarządowe.
  - Zlecenie zadań organizacjom pozarządowym poza konkursem grantowym.
  - Udzielanie rekomendacji organizacjom pozarządowym współpracującym z Miastem.
  - Organizowanie i współorganizowanie szkoleń skierowanych do organizacji pozarządowych.
3. Działalność Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych.
  - Opiniowanie projektów lokalnych aktów prawnych.
  - Opiniowanie pod kątem dostępności dla osób niepełnosprawnych projektów architektonicznych.
  - Inicjowanie działań zmierzających do integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

4. Organizacja Tygodnia Osób Niepełnosprawnych „Kocham Kraków z Wzajemnością”.

Miasto przykłada szczególną wagę do idei budowania społeczeństwa obywatelskiego, stąd jest otwarte na różnorodne formy współpracy z organizacjami pozarządowymi. Współpraca z III sektorem jest szczególnie istotna jeśli chodzi o działania na rzecz osób niepełnosprawnych, ponieważ to właśnie organizacje pozarządowe najlepiej znają problemy lokalnych społeczności i są w stanie udzielić skutecznej i szybkiej pomocy. Dlatego też należy stale intensyfikować tę współpracę.

Współpraca Urzędu Miasta Krakowa z organizacjami pozarządowymi jest określona w Rocznym Programie Współpracy Gminy Miejskiej Kraków z Organizacjami Pozarządowymi wprowadzanym Uchwałą Rady Miasta Krakowa, w którym określone są obszary tej współpracy i rodzaje działań, które mogą być wspomagane z budżetu miasta.

Do najważniejszych z pewnością należą otwarte konkursy ofert, wieloletnie kontrakty na świadczenie usług socjalnych czy też funkcjonowanie Miejskiego Ośrodka Wspierania Inicjatyw Społecznych, z którego zasobów lokalowych korzystają organizacje pozarządowe.

Uwzględniając zasadę pomocniczości, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych powinny być angażowane w realizację działań Gminy Miejskiej Kraków adresowanych do różnych środowisk osób niepełnosprawnych.

Powołana przy Prezydencie Miasta Krakowa zgodnie z zapisami Ustawy o rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych – Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych w skład, której wchodzi przedstawiciele największych organizacji działających w środowisku osób niepełnosprawnych, jest reprezentacją środowiska z kompetencjami doradczymi i opiniotwórczymi. Zgodnie z hasłem „Nic o nas bez nas” czuwa nad przestrzeganiem praw osób niepełnosprawnych.

Zakładane rezultaty:

1. Zintensyfikowanie działań organizacji pozarządowych w środowisku osób niepełnosprawnych.
2. Promowanie działań zmierzających do szeroko rozumianej integracji osób niepełnosprawnych.

3. Koordynacja i korelacja działań organizacji pozarządowych działających w środowisku osób niepełnosprawnych.
4. Promocja twórczości i dokonań osób niepełnosprawnych.
5. Uwzględnianie praw osób niepełnosprawnych w lokalnym prawodawstwie.

PRIORYTET VI	ZADANIA	WYSKAŹNIKI/MIERNIKI REZULTATU
<i>Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych</i>	1. Otwarte konkursy ofert.	Odsetek wydatków GMK na realizację zadań publicznych przez NGO
	2. Wspieranie organizacji pozarządowych w działalności na rzecz osób niepełnosprawnych.	Dynamika liczby zadań publicznych realizowanych przy udziale organizacji pozarządowych.
	3. Działalność Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych	Procent opiniowanych projektów budowlanych oraz planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem dostępności realizowanych w GMK

Realizatorzy: Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych, Wydział Spraw Społecznych, Wydział Sportu, Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Źródła finansowania: Budżet Gminy Miejskiej Kraków, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

2.7. Priorytet VII: Wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb.

Zadania:

1. Zlecenie i koordynacja realizacji usług opiekuńczych.
  - Świadczenie usług opiekuńczych.
  - Świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej.
2. Udzielanie świadczeń z pomocy społecznej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom.
  - Udzielanie pomocy pieniężnej i niepieniężnej dla osób niepełnosprawnych.
  - Zapewnienie całodobowej opieki osobom Niepełnosprawnym.
  - Ponoszenie odpłatności Gminy za pobyt w DPS mieszkańców Krakowa w innych placówkach.
  - Pomoc w formie poradnictwa specjalistycznego świadczonego przez prawników i psychologów.
3. Pozyskiwanie partnerów społecznych w celu tworzenia ośrodków wsparcia.
  - Tworzenie ośrodków wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych zgodnie z oczekiwaniami społeczności lokalnych.
  - Prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
  - Rozeznanie środowiska lokalnego pod kątem ewentualnej ewakuacji osób niepełnosprawnych.
  - Pozyskiwanie i koordynacja pracy wolontariuszy pomagających osobom niepełnosprawnym.

Osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz do korzystania na zasadzie równości z praw i obowiązków ustanowionych dla ogółu obywateli.

Niejednokrotnie z niepełnosprawnością wiąże się trudna sytuacja materialna, zatem wyrównanie szans osób niepełnosprawnych w dążeniu do godnego życia, w tym,

w szczególności, konieczność zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych wymaga zapewnienia tym osobom wsparcia materialnego.

Osoby, które ze względu na swoją niepełnosprawność mają ograniczoną możliwość prowadzenia aktywnego życia oraz wymagają pomocy w codziennym funkcjonowaniu, w tym również w związku z przewlekłą chorobą, mają prawo do uzyskania profesjonalnego wsparcia w zaspokajaniu potrzeb życiowych, tak aby w jak najpełniejszym zakresie mogły uczestniczyć w życiu swojego środowiska społecznego i rodzinnego.

Dla osób niepełnosprawnych, których sytuacja życiowa nie wymaga profesjonalnej pomocy w samodzielnym funkcjonowaniu, natomiast ze względu na niepełnosprawność ich potrzeba kontaktów społecznych nie jest w pełni zaspokojona, cennym wsparciem jest bezinteresowna pomoc realizowana przez wolontariuszy. Pomoc taka polega głównie na towarzyszeniu osobie niepełnosprawnej, podniesieniu jakości jej życia poprzez zapewnienie kontaktów ze środowiskiem, jak również wsparcie emocjonalne. Aby wysiłek wolontariuszy przynosił zamierzone efekty, konieczne jest właściwe skoordynowanie podejmowanych przez nich działań.

Formą pomocy stacjonarnej dla osób niepełnosprawnych, zarówno dorosłych jak i dzieci, wymagających opieki całodobowej, której nie można zapewnić w środowisku, jest zapewnienie opieki i wychowania w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, domach pomocy społecznej oraz specjalistycznych rodzinach zastępczych.

Zakładane rezultaty:

1. Poprawa jakości funkcjonowania osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
2. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym jak najdłuższego egzystowania w środowisku.
3. Zapewnienie ciągłości finansowania całodobowej opieki stacjonarnej, skierowanej do niepełnosprawnych dorosłych i dzieci.

PRIORYTET VII	ZADANIA	WSKAŹNIK/MIERNIKI REZULTATU
<p style="text-align: center;"><i>Wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb</i></p>	<p>1. Zlecenie i koordynacja realizacji usług opiekuńczych.</p>	<p style="text-align: center;">Odsetek osób niepełnosprawnych objętych rehabilitacją społeczną przez MOPS</p>
	<p>2. Udzielanie Świadczeń z pomocy społecznej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom.</p>	
	<p>3. Pozyskiwanie partnerów społecznych w celu tworzenia ośrodków wsparcia.</p>	

Realizatorzy: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Źródła finansowania: Budżet Gminy Miejskiej Kraków, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Rozdział 3. Zasady wdrażania i monitorowania Programu.

3.1. Wdrażanie Programu.

Program jest dokumentem perspektywicznym, którego założeniem jest nakreślenie kierunków działań Gminy Miejskiej Kraków w obszarze szeroko rozumianej problematyki osób niepełnosprawnych. Integralną częścią Programu będą coroczne harmonogramy działania na rzecz osób niepełnosprawnych, które w sposób szczegółowy będą wskazywać działania w ramach poszczególnych priorytetów, wskazanych w Programie. Harmonogram jest dokumentem, w którym poszczególni realizatorzy zadań określą swoje działania, środki finansowe przypisane do zadań na poszczególny rok oraz wskazują mierniki rezultatu.

Program będzie wprowadzony Uchwałą Rady Miasta Krakowa. Harmonogramy działań na kolejne lata zostaną wprowadzone Zarządzeniami Prezydenta Miasta Krakowa. Biorąc pod uwagę fakt, że w trakcie czterech lat trwania Programu mogą zmieniać się formy działania, będzie możliwość modyfikowania zadań w ramach poszczególnych priorytetów oraz wskazywanie nowych inicjatyw, które będzie podejmować Gmina w ramach działań na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych. Modyfikacje takie będą mogły być wprowadzane w kolejnych harmonogramach działania na rzecz osób niepełnosprawnych, które będą procedowane na dany rok kalendarzowy.

3.2. Monitorowanie Programu.

Nadzór nad realizacją Programu sprawuje Prezydent Miasta Krakowa. Koordynatorem Programu odpowiedzialnym za jego monitoring jest Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych.

Monitoring Programu będzie stałym i ciągłym procesem obserwacji ilościowych i jakościowych zmian mierników, mającym na celu zapewnienie informacji na temat skuteczności podejmowanych działań oraz ich zmianę w przypadku rozbieżności pomiędzy założeniami, a rezultatami. Poprzez ustalenie zasad procesu monitoringu, zapewniona zostanie bieżąca i etapowa kontrola realizacji Programu.

Głównym narzędziem monitoringu Programu będą coroczne sprawozdania z realizacji Powiatowego Programu Działania na Rzecz Osób Niepełnosprawnych za dany rok kalendarzowy. Dzięki analizie porównawczej, dokonuje się oceny osiągniętych rezultatów

oraz określenia stopnia wykonania poszczególnych zadań, jak również oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a osiągniętymi rezultatami.

Ponadto w przypadku trudności i zagrożeń wynikających w trakcie realizacji zadań, realizatorzy niezwłocznie zobowiązani są do powiadomienia Koordynatora Programu. Bieżące działania podejmowane w ramach monitoringu Programu dadzą obraz postępu w realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Natomiast w perspektywie długofalowej monitoring umożliwi obserwację dynamiki realizacji celów oraz zmian strukturalnych.

3.3. Rejestr ryzyka:

1. Niewykonanie zaplanowanego w programie zadania w związku z brakiem środków finansowych.
2. Rozwiązanie umowy z organizacją pozarządową w związku z nienależytym wykonaniem zadania.
3. Niepodpisanie umowy z organizacją pozarządową w przypadkach innych niż określone w pkt 1, np. wskutek rezygnacji organizacji z przyznanej dotacji.
4. Przekroczenie wymaganych lub zaplanowanych terminów realizacji zadań.
5. Cele nieosiągnięte – niskie uczestnictwo w przedsięwzięciach.
6. Trudności w wyłonieniu realizatora zadania, posiadającego odpowiednie kwalifikacje i spełniającego określone kryteria.